

Rahela Jurković

Tradicijski godišnji običaj

neviska
koleda

Rahela Jurković

Tradicijski godišnji običaj neviska koleda

Neviđane, otok Pašman

Asesor, vl. Rahela Jurković

Zagreb, 2023.

Rahela Jurković
Tradicijski godišnji običaj neviska koleda

Nakladnik

Asesor, vl. Rahela Jurković

Dizajn i grafička priprema

Nikola Market

© Rahela Jurković i Asesor, Zagreb

Elektroničko izdanje

ISBN 978-953-48711-4-0

E-knjiga je izdana uz potporu Ministarstva kulture i medija
Republike Hrvatske

Zagreb, studeni 2023.

Sadržaj

Uvod	5
Neviska koleda: opis običaja	9
Značenje neviske koleda za lokalnu zajednicu i promoviranje koleda izvan Neviđana.....	26
Popis i izvor slikovnih priloga	31

Uvod

Neviđane na otoku Pašmanu u sjevernoj Dalmaciji mjesto je koje je prema popisu stanovništva iz 2021. godine imalo 353 stanovnika. *Kulturno-povijesna ruralna cjelina mjesta Neviđane*, temeljem Rješenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske iz 2007. godine (klasa UP-1° 612-08/06-06/0490), ima svojstvo kulturnog dobra. O porijeklu imena i prvom spominjanju mjesta u tom se Rješenju navodi:

„Po svoj prilici ime sela potječe od latinskog imena *Neviusa*, kao posjed nekog Nevija. Neviđane se u pisanim izvorima spominju 1097. godine s crkvom sv. Mihovila (danas grobna kapela). U spisima zadarskog samostana sv. Krševana spominju se solane u selu *Nevinani*. Na položaju *Mirište* postojalo je srednjevjekovno selo s crkvicom sv. Martina¹, koje je stradalo od kuge, pa se tijekom 15. i 16. stoljeća narod preselio nekoliko stotina metara istočnije na područje oko crkve Gospe od Zdravlja. Provalom Turaka u Kotare u 16. te u Kandijskom ratu kroz 17. stoljeće, u Neviđane stižu novi stanovnici pobjegli s kopna. Mjesto je svoj konačni izgled uličnog tipa dobilo krajem 17. i u 18. stoljeću, kada možemo datirati današnje zgrade. Kuće su širenjem obitelji nadograđivane tijekom čitavog 19. i u prvoj polovini 20. stoljeća. Uz rub jezgre krajem 19. stoljeća podignuta je nova župna crkva Srca Isusova.“²“.

Neviđane je isprepletено starim kamenim kućama koje su napuštene i onima u kojima ljudi žive. Prema navedenom Rješenju

---

¹ Od crkvice su u tom dijelu sela ostale ruševine.

² Izvor: Rješenje Ministarstva kulture od 1. 3. 2007., str. 2.

Ministarstva kulture, stari dio mjesta pripada tipu niznog oblika sela, s gustim aglomeracijama *dvorova* koji se nižu uz glavnu cestu, ulicu koja se danas zove „Neviske koledé“. Neviđane su jedan od rijetkih primjera otočnih sela uličnog tipa, nalazimo dalje u tom Rješenju, a „ovakav tip naselja pomalo je neobičan za zadarski arhipelag“³. Dvorovi su nastali prema rodovskoj pripadnosti i nazivaju se prema prezimenima vlasnika. Kuće su u njima kamene, na kat, s krovovima na dvije vode, prekrivene crijepom tipičnim za tradicionalnu arhitekturu Dalmacije – kupom kanalicom. Zidovi kuća većim su dijelom ožbukani vapnenim mortom i pijeskom, a zidani su od pravilnijeg klesanog kamena *parparota* crvenkaste boje. Dvorove dijele krivudavi puteljci i uličice koje izlaze na glavnu ulicu. Ulazi u dvorove na vratima imaju nadvratnike – *volta*.

U Neviđanima se održava običaj koji je 2013. godine zaštićen kao nematerijalno kulturno dobro Republike Hrvatske⁴. To je **tradi-
cijski godišnji običaj neviska koleda**⁵.

U cilju informiranja o kulturnom dobru i izvan same lokalne zajednice u kojoj se običaj njeguje i održava, ova je publikacija nastala uz potporu Ministarstva kulture i medija, u okviru programa o neviskoj koledi koji sam predložila Ministarstvu za sufinanciranje u 2021., 2022. i 2023. godini. Program je uključio istraživanje provedeno intervjuiranjem nositelja običaja u lokalnoj zajednici te pregledom i analizom dostupnih znanstvenih i drugih izvora o neviskoj koledi.

---

³ Ibid.

⁴ Izvor: Rješenje Ministarstva kulture Republike Hrvatske od 30. srpnja 2013., klasa UP/I-612-08/13-06/0186.

⁵ O Neviđanima i koledi pišem i u knjizi „Otoče moj lipi“ (R. Jurković, Asesor, 2023.) te se tekst ove knjižice djelomično preklapa i s tekstem u knjizi, kao i s onim iz knjižice „Neviska koleda“ (R. Jurković, Asesor, 2021.)

Slika 1: Stari neviski dvor

Zaštita nematerijalnog kulturnog dobra, prema Rješenju o zaštiti *tradicijskog godišnjeg običaja neviska koleda* (u daljnjem tekstu: Rješenje) uključuje sljedeći „sustav mjera zaštite“:

- „- osigurati dostupnost dobra javnosti;
- poticati sudjelovanje zajednice, grupa i pojedinaca koje baštine dobro u identificiranju, definiranju, izvođenju i prenošenju dobra;
- popularizirati i promovirati kulturno dobro održavanjem izložbi, stručnih skupova, smotri folkloru, festivala, putem elektroničkih medija, audio i video zapisa i na drugi način;
- poticati prenošenje i njegovanje kulturnog dobra u izvornim i drugim sredinama;

Slika 2: Ulica „Neviske kolede“

- educirati stručni kadar za prenošenje znanja i vještina putem seminara, radionica, formalnog i neformalnog obrazovanja;
- nastaviti s istraživanjem dobra, primjerenim dokumentiranje u svim oblicima i načinima suvremenog bilježenja, te stručnim i znanstvenim vrednovanjem;
- štiti dobro prepoznajući procese globalizacije i društvene transformacije kako bi se izbjegla opasnost nestajanja ili uništenja.“⁶

---

⁶ Izvor: Rješenje Ministarstva kulture Republike Hrvatske od 30. srpnja 2013., klasa UP/I-612-08/13-06/0186.

Neviska koleda: opis običaja

Tradicijski godišnji običaj neviska koleda održava se u Neviđanima, kako je navedeno u Rješenju o njegovoj zaštiti, od 17. stoljeća, kao dio zavjeta koji su stanovnici mjesta dali Bogu da će ga tri puta godišnje slaviti i zahvaljivati mu ako ih zaštiti od kuge. Tri dana na koje se održava koleda su Badnjak, Stara godina i Sveta tri kralja. Tada Neviđanci (ili Nevici) u dijelu mjesta namijenjenom održavanju običaja (Koledišću) pale veliki krijes, koledu, koju obredno obilazi skupina muškaraca, koledara, pjevajući prigodni tradicijski napjev i zazivajući blagoslov od Boga. Nakon toga, i drugi se mještani pridružuju koledarima u plesu oko koleda i proslavi koja se nastavlja uz večere i druženja.

Slika 3: Koleda 31. prosinca 2021.

Nakon što se u razdoblju od druge polovice 1940-ih do sredine 1990-ih godina nije u cijelosti održavao (samo se palila koleda), običaj je obnovljen 1995. godine⁷, uključujući sve elemente kojih se prisjetio Krsto Štorić koji je kao dijete i mlad čovjek sudjelovao u njemu (Krsto Štorić umro je 2000. godine , u dobi od 90 godina).

Slika 4: Koledari s Krstom Štorićem (u sredini, sa štapom u ruci), 1995./1996.

U Rješenju o zaštiti koleda citira se kazivanje o porijeklu i opis običaja kako je to ispriповijedao Krsto Štorić⁸:

„Ždraka (zlo) je tila pomoriti sve miščane. Jahala je na ko-
nju i vikala: ‘Udvoje! Udvoje!’ Na to se je jedan miščanin,

---

⁷ Od kada datira prvi video snimak koji u privatnoj arhivi ima Albert Štorić.

⁸ Kazivanje Krste Štorića, kako mi je rekao Albert Štorić, snimio je sredinom 1990-ih Vidoslav (Vido) Bagur.

ki je bija hrabriji, suprostavija Ždraki i vika je: 'Učetvoro! Učetvoro!' Sve blago u selu ko gre na četiri noge je krepalo, a judi i kokoše ostali su živi. U to ime Nevici su dali zavit Bogu da će svake godine u doba božićnih blagdanov tri puta paliti koledu (vatru) na Koledišću. Koleda se pali na Badnji dan, na Staru godinu i na Tri kralja. Ljudi ki se uva-tu toga posla se zovu koledari i njima se ka nagrada sprema vičera. Na Tri kralja, kad se koleda pali zanj put, koledari odredu ke kuće (famije) će dogodine spremi vičere. Kuće ke tribaju spremi vičere na Koledišće donesu suhих smokav, frit i rakije za svi koledari i za narod ki tamo dojde.“

Slika 5: Sudionici kolede sredinom 1990-ih

Slika 6: Priprema drva za koledu, 31. 12. 2021.

U okviru programa o neviskoj koledu provela sam 2021. godine istraživanje u kojemu mi je glavni kazivač bio Albert Štorić, sin pokojnoga Krste Štorića. Rekao mi je da njegov otac bio pomorac, no i crkveni pjevač, bariton. Dodao je tome da je imao jak glas i volio pjevati, što vrijedi i za Alberta koji je nakon očeve smrti preuzeo vođenje kolede, uz napomenu da su svi koledari jednaki.

Albert Štorić opisao je običaj i izrecitirao tekst pjesme, a kasnije su mi koledu otpjevali on i koledari Ivica Medić i Dean Travica. Slušajući ga kako priča o koledu i potom kako njih trojica pjevaju koledarsku pjesmu, jasno je došao do izražaja neviski dijalekt i njegova važnost ne samo za pjesmu, već i za cijeli običaj. Stoga u nastavku slijedi transkript kazivanja Alberta Štorića, kojega je on naknadno pregledao i ispravio, kako bi se lokalni dijalekt točno zapisao.

Slika 7: Župna crkva u Neviđanima

“Zdrava Marija u crkvi zvoni u pet i po’, ta Zdrava Marija, večernja uvijek zvoni u sumrak, liti oko devet uri, a zimi u 5, razumi se uvečer, dok je jutarnja uvijek u 6 uri. Tamo, na Koledišću, se skupimo prije pet uri uvečer i sačekamo da zvoni Zdravo Marija. Nakon toga partimo s koledun, tj. koledarskun pismun.”

Slika 8: Pjevanje koledara 6. siječnja 2022. godine

Tekst koledarske pjesme glasi:

*Na dobro nan Božić dojde
Obilo blago
Na dobro nan Božić dojde
Obilo grede*

*Za Božićun mlado lito
Obilo blago
Za Božićun mlado lito
Obilo grede*

*O Božiću Gospodine
Obilo blago
O Božiću Gospodine
Obilo grede*

*Lipan pisan pojen
Lipan pisan pojen*

*Lipan pisan pojen
Lipan pisan pojen*

*Lipo drivce maslinkovo
Lipo drivce maslinkovo*

*Lipo drivce maslinkovo
Lipo drivce maslinkovo*

*Na njen tice sidu
Na njen tice sidu*

*Na njen tice sidu
Na njen tice sidu*

*Izletile tri tičice golubice
Obilo blago
Izletile tri tičice golubice
Obilo grede*

*Svaka nosi svoga zlamenita
Obilo blago
Svaka nosi svoga zlamenita
Obilo grede*

*Prva nosi zdravja i veseja
Obilo blago
Prva nosi zdravja i veseja
Obilo grede*

*Druga nosi žita i šenice
Obilo blago
Druga nosi žita i šenice
Obilo grede*

*Treća nosi lozja i maslinja
Obilo blago
Treća nosi lozja i maslinja
Obilo grede*

*Koja nosi zdravja i veseja
Obilo blago*

*Koja nosi zdravja i veseja
Obilo grede*

*Ona sila sri našega sela
Obilo blago
Ona sila sri našega sela
Obilo grede*

*Koja nosi žita i šenice
Obilo blago
Koja nosi žita i šenice
Obilo grede*

*Ona sila sri našega poja
Obilo blago
Ona sila sri našega poja
Obilo grede*

*Koja nosi lozja i maslinja
Obilo blago
Koja nosi lozja i maslinja
Obilo grede*

*Ona sila sri našega trsja
Obilo blago
Ona sila sri našega trsja
Obilo grede*

“S tin je završen integralni tekst”, objasnio je Albert Štorić,
“i unda dolazi zanja kitica (strofa)”:

*Sve ovomu selu
Sve ovomu selu
Sve ovomu selu
Sve ovomu selu*

“To se piva na Badnjak, na Staru godinu i na Sveta tri
krāja”⁹.

Slika 9: Pjevanje koledara 6. siječnja 2023.

Nakon toga se svi zlamenuju¹⁰ (preksrte): “Onda se svi zlame-
namo, tamo bude paričana jena velika hrpa drvja, izmoli se Oćenaš,

---

⁹ Albert Štorić objasnio je da u južnom dijelu Neviđana nemaju slovo „lj“ već ga zamjenjuju s „j“, dok izgovor „a“ u riječi „kralj“ zvuči kao mješavina samoglasnika „a“ i „o“. Stoga sam posebnim znakom označila to slovo.

¹⁰ I u tekstu koleda spominje se riječ “zlamenita”, u značenju *znamenja, znaka*: “Svaka nosi svoj znak, što znači neki svoj simbol”, objasnio je Albert Štorić.

Zdrava Marija i Slava Ocu, i unda se jedan od koledarov, tj. jedan od judi ki ‘vo pivaju, prigne (čučne), čane, što bi rekli, užge (zapali) koledu i ka’ počne tinjati kaže:

*Kako se ‘va koleda užgala,
tako se i mlada divojka udala!’*

Slika 10: Užganje kolede, 31. prosinac 2021.

Bilo tko pali koledu, no obično to bude neki stariji mještatinin.

“Ne tučemo se za tim”, uz osmijeh pojašnjava Albert, “no uvijek to bude jedan čovik, Vito Škrokov, ako je u Neviđanima ti dan. Un je najstariji ki je u to uključen. Zove se nefer”, dodaje, “oni ki pali koledu”.

Slika 11: Kađenje tamjanom, 6. siječanj 2022.

“I unda ka’ se oganj zazažge, to lipo djeluje, bude borovine. Ka’ izgori, ne sve, već ka’ se stvori malo žerave (žara), unda oni ki je za to zadužen s jenun lopatun uzme žeravu i stavi je u kupu konalicu [crijep koji se obično koristi na dalmatinskim kućama, op.a.]. Mi kažemo kupa konalica”, objašnjava Albert, i radi daljnjeg razumijevanja dodaje: “Ne kažemo kanal, nego konal”.

I nastavlja:

“Unda se stavi u žeravu malo već parićanoga tamjana. Tamjan počne dimiti i onda ti koledar gre o’ jenoga do drugoga. I nisu samo koledari tamo, bude svita, na stotine ih dojde, i iz drugih mist, ne samo iz Neviđan. I unda o’ jenoga do drugoga nosi kupu konalicu i svak se kadi. Koledar ki nosi kupu konalicu uglavnon bude isti, Romano Kučina.

Slika 12: Nevike pjevaju u kolu, 6. siječanj 2023.

Za koledu svaku godinu tri obitelji, famije, zadužene su za malu vičeru, a jena je zadužena za veliku vičeru.”

Tko će sljedeće godine spremati večere, određuje se na Sveta tri kralja, kada Ivica Medić i neki drugi koledari pođu kod onih koji bi mogli imati veliku večeru i tada se dogovore kod koga će ona biti. Male večere spremaju susjedi one obitelji koja će spremati veliku večeru.

“Mi smo vamo južni dio, a tamo do rive one velike su zmorašnji dio. Između je potok. Niko živ ga vode ne zove Veruga kako piše na kartan. Mi ga zovemo Potok. Al’ to ni potok osim ka’ pade velika kiša. To je odvodni konal. Inače bi se razlilo po cilomu poju. Ti Potok je nika sredina. Ako je ‘vu godinu vičera bila u južnomu dilu, do godine je u sridnjemu, a godinu potle je u zmorašnjemu. A unda se ponovo vraća na sridnji pa na južni i tako svaku godinu se minja po tomu pravilu.”

Za malu večeru mještani koji je organiziraju donesu: “rakije, vina, niki liker, suhих smokav’, frite, hroštule (kroštule). Ima za svakoga. Te tri famije to donesu i to sva tri pu’, na Badnjak, Staru godinu i Tri krāja. I to tamo stavu na banak ili tamo ima jedan stol di se inače riba prodaje. To je za svi ki su tamo. A velika vičera je samo na Tri krāja, to je završna vičera.”

Vraćajući se opisu događanja na Koledišću, Albert Štorić dalje je objasnio tijek običaja.

“Kada se pokadi, unda se piva. Svašta pivamo, božićne pisme, dođu i ženske iz KUD-a i crkvenoga zbora, dođe diko’ i moja klapa.

Za Staru godinu manje svita bude jer judi obično negdi pođu, ali zna biti dosta judi. Pogotovo ‘vu godinu je bilo dosta i iznenadija san se s obzirun na to što je bila korona. Nismo održali ‘vu godinu [na Sveta tri kralja 2021. godine, op.a.] veliku vičeru zbog kovida ili korone, što bi rekli.

Slika 13: Odlazak koledara na veliku večeru, 6. siječanj 2023.

Nakon ku uru što smo užgali koledu, koledari i to ne samo oni ki su pivali, već i omladina ki su spremili sva ona pusta drva i veliki bor ki bude tamo, gremo ko' toga čovika ki ima veliku vičeru, u tu kuću. To bude obično tišina i onda pivamo ovu našu koledu.

Samo na Tri krāja imamo jedan križ o strtike (trstike) i na njin su tri jabuke i 'ni ki vodi koledu, ki započinje pismu (a to san ja), nosi ga u ruci. Ali na Badnjak i na Staru godinu ne, nego samo ka' je glavno. I unda na Tri krāja, nakon što smo odradili 'no što imamo na Koledišću (ti se trg zove Koledišće), koledari gredu u kuću ka ima veliku vičeru. Pivamo puten, noseći 'vi križ. U to vrime bude tišina jer nan ružna vrimenta, bure obično krenu ki dan potle, pa se to lipo čuje.

Slika 14: Domaćica velike večere, Marija Serena Ribić, prima koledare 6. siječnja 2023.

Ka' dođemo prid kuću od onoga di imamo vičeru, unda zapivamo:

I vode je gospodar ki je vazda dobro sta

I vode je gospodar ki je vazda dobro sta

To otpivamo par puti i ovi unutra očekivaju nas, a čuju nas vajda i puno prije nego dojdemo i otpivamo 'vo.

Unda gazdarica otvori vrata i tad' krene točno određeni dijalog:

Dobra večer, morelimo u kuću?

A ona:

A ku viru tirate?

Unda koledari odgovoru:

Tursku.

[Naglašujući tu riječ na zadnjem slogu, op.a.].

A ku viru nosite? - domaćica pita. Ona nas ka' ne pozniva, a mi smo joj došli na vrata.

Kršćansku.

To su korijeni očito stari, a Turci su vode bili samo na rubima.

I unda ka' mi kažemo da nosimo kršćansku, ona kaže:

Ka' je tako, odite unutra.

I unda ulazimo unutra pivajući:

*Domaćica veli da se gostin veseli.
Domaćica veli da se gostin veseli.
Domaćica veli da se gostin veseli.
Domaćica veli da se gostin veseli.*

Unutra se raskomotimo i tamo nas čeka vičera. Bakalar bude siguro, bude pršuta i sira standardno i niki čak ispeču janjca, pračića (praščića). Zlamenamo se kad sidemo za sto' i pomolimo prije nego što počnemo jisti.

Slika 15: Velika večera 6. siječnja 2023. kod obitelji Ribić

Bude nas više, koledari, skupi se i omladina pa i više od onih što su tu sudjelovali. Domaćin ima prijateji pa i oni dojdju. Ako ima mista, kasnije dođu i ženske. Bude oko 20-30 judi.

Kod svakoga velika vičera more bi jedan put u životu. Svaku godinu jena kuća, a vode ima priko dvista kuć'."

Slika 16: Danko Ribić zvani Bade, domaćin velike večere
6. siječnja 2023. godine

Značenje neviske koleda za lokalnu zajednicu i promoviranje koleda izvan Neviđana

Istražujući koledu etnografskim metodama – provođenjem polustrukturiranih i otvorenih intervjua s onima koji sudjeluju u običaju – došla sam do saznanja o važnosti običaja za Nevičke. Jedan mi je kazivač rekao da je, osim sprovoda, to jedino događanje u mjestu koje okupi najveći broj mještana.

Sudjelovanje u koledi, a posebno u pripremi velike večere, za Nevičke, koledare i one koji pomažu oko spremanja koleda (nefere, kako mi je Romano Kučera rekao da se nazivaju oni koji pripremaju drva za koledu), predstavlja posebnu čast.

Vitomiru Škrokovu koleda znači „puno zadovoljstva“, to je „jedan doživljaj za koji ljudi žive... da se skupimo, da se veselimo, uvijek je to značila koleda“. Dodao je i da je čast svakome čovjeku „koji je Neviđanac“ da „ima vičeru“ i da mu na tu, veliku večeru, dođe što više ljudi jer to znači da „rado primete ljude“.

Ivica Medić rekao je da je koleda „prastari običaj, kulturna vrijednost koju mi lokalno strašno cijenimo“. Samo jedne godine on nije bio koledar, kada mu je umrla majka. Dodao je i da je križ s jabukama kakvog nosi Albert Štorić kada dolaze na veliku večeru vidio u Grčkoj, a tome je dodao i to da je jabuka za njih bila pojam voća koje su nekada, uz smokve, jedino i imali.

Dean Travica, koji živi u susjednom mjestu Mrljane, sudjeluje u koledi kao koledar. Za njega je „fascinantno da je to izašlo iz naroda“, objasnivši da „tako dobro sročiti“, misleći na tekst, čak i

tako dobru glazbu smisliti kakvu ima koledarska pjesma, a uz to još i zadržati tu tradiciju, za njega je skoro pa „nepojmljivo“. Dean je koledar nekoliko godina, a pridružio se koledarima na sugestiju Alberta Štorića, s kojim je pjevao u klapi.

Anka Kučina, prava Neviđanka, kako mi je rekla (što znači da su i njezini roditelji bili, kao i ona, iz Neviđana) objasnila je da joj koleda „znači puno. To je lipo, to mi volimo, da se to obnovilo i ide dalje“. Njezin sin, Romano Kučina, tome je dodao i da je koleda „običaj i tradicija koju zadržavamo i prenosimo“. Romanova supruga, Jasminka Kučina (rođenjem Varaždinka) dugogodišnja je i aktualna voditeljica Kulturno-umjetničkog društva (KUD-a) Nevijana, koji u svojim nastupima na smotrama folklora scenski uprizoruje dio običaja.

KUD Nevijana osnovan je 1997. godine, kratko nakon obnove kolede, a prvi mu je predsjednik bio Albert Štorić. Jedan od koledara koji je ujedno i član KUD-a objasnio je da se kod nastupa tekst kolede skrati, a čak se dio običaja i odglumi: „...cure stave naramak drva, nefer ima tamjan koji se zapali pa dimi, no nije opasan za pozornicu“. Za istaknuti je i da su kod scenskog prikaza kolede članovi KUD-a obučeni u nošnju, dok se tijekom odvijanja običaja u Neviđanima koledari ne oblače u za to namijenjena, posebna odijela, već, kako mi je objasnio Albert Štorić, obuču se starija odjeća. Naime, zbog blizine same vatre oko koje pjevaju koledari i okupe se mještani, lako se može dogoditi da se odjeća zaprlja ili uništi.

Scenski prikaz neviske kolede postao je i dio repertoara nacionalnog profesionalnog folklornog ansambla Lado. U prilagodbi kolede za scenske nastupe sudjelovao je etnomuzikolog Joško Čaleta,

Slika 17: Nastup KUD-a Nevijana u Zadru, svibanj 2023.

koji je o koledi objavio i rad, prethodno predstavljen na simpoziju etnokoreologa u Italiji, 2004. godine¹¹.

Koleda „ide dalje“, kako je rekla Anka Kučina, i mnogi mladi Nevici već sudjeluju u njoj, pjevajući kao koledari ili sudjelujući u pripremi drva koja će se zapaliti tijekom tri večeri održavanja koleda. U Neviđanima su prije nekoliko godina mještani i posebno pripremili prostor Koledišća na način da je dio ulice na kojemu se pali koleda popločen ciglama.

I na kraju, napomenut ću ono što je nositeljima običaja neviska koleda samorazumljivo, dok onima izvan Neviđana i ne mora biti tako jasno ili znano. To su nazivi onih koji žive u Neviđanima, a ti su nazivi već i korišteni u tekstu.

---

¹¹ Čaleta, J. 2008. *Nevijska koleda - Music and Movement of Reconstructed/Transformed Rituall*. U: "Proceedings of the 23rd Symposium of the ICTM Study group for Ethnochoreology". Ur.: Dunin Ivancich, E. & von Bibra Wharton, A. Zagreb: IEF, str. 167-172.

Slika 18: Mladi Neviđanci u odmoru od skupljanja drva za koledu, 31. prosinac 2021.

Stanovnike Neviđana zovu Neviđanci, no „kod starijeg *svita* u upotrebi“, kako mi je rekao jedan od sugovornika, mogu se čuti i (meni) poetičniji izrazi Nevici i Nevike. Za jednog čovjeka reći će se Neviđanac (ne i Nevik), dok će se za ženu reći i Nevika i Neviđanka. Od mlađih Neviđanaca čula sam da je žena samo Neviđanka, a da je Nevika zastarjelo, što govori o tome kako stariji otočni lokalni govor vremenom nestaje i zaboravlja se.

Slika 19: Članovi KUD-a Nevijana na zmosferašnjem dijelu Neviđana, srpanj 2022.

Popis i izvor slikovnih priloga

- Slika 1: Stari neviski dvor, fotografija Rahele Jurković, 2021.
- Slika 2: Ulica „Neviske koleda“ u Neviđanima, fotografija Rahele Jurković, 2021.
- Slika 3: Koleda 31. prosinca 2021., snimila Rahela Jurković
- Slika 4: Koledari s Krstom Štorićem (u sredini, sa štapom u ruci), 1995./1996., isječak video-snimke o koledu autora Branislava Mađerića
- Slika 5: Sudionici koleda sredinom 1990-ih, isječak video-snimke o koledu 1996./1997. autora Alberta Štorića
- Slika 6: Priprema drva za koledu, 31. 12. 2021., snimila Rahela Jurković
- Slika 7: Župna crkva u Neviđanima (Crkva Presvetoga Srca Isusova), fotografija Rahele Jurković, 2021.
- Slika 8: Pjevanje koledara 6. siječnja 2022., snimila Rahela Jurković
- Slika 9: Pjevanje koledara 6. siječnja 2023., snimila Rahela Jurković
- Slika 10: Užganje koleda, 31. prosinac 2021., snimila Rahela Jurković
- Slika 11: Kađenje tamjanom, 6. siječanj 2022., snimila Rahela Jurković
- Slika 12: Nevike pjevaju u kolu, 6. siječanj 2023., snimila Rahela Jurković
- Slika 13: Odlazak koledara na veliku večeru, 6. siječanj 2023., snimila Rahela Jurković

- Slika 14: Domaćica velike večere, Marija Serena Ribić, prima kole-dare 6. siječnja 2023., snimila Rahela Jurković
- Slika 15: Velika večera 6. siječnja 2023. kod obitelji Ribić, snimila Rahela Jurković
- Slika 16: Danko Ribić zvani Bade, domaćin velike večere 6. siječnja 2023., snimila Rahela Jurković
- Slika 17: Nastup KUD-a Nevijana u Zadru, svibanj 2023., snimila Rahela Jurković
- Slika 18: Mladi Neviđanci u odmoru od skupljanja drva za koledu, 31. prosinac 2021., snimila Rahela Jurković
- Slika 19: Članovi KUD-a Nevijana na zmorašnjem dijelu Neviđana, srpanj 2022., snimila Rahela Jurković